

Mnoho pedagogů klavírní hry se v březnu kvůli koronavirové pandemii muselo přeorientovat na distanční výuku klavírní hry. Zatímco v České republice má s tímto způsobem učení zkušenosti jen mizivé procento pedagogů uměleckých škol, v jiných zemích je distanční výuka již řadu let nedílnou součástí hudebního vzdělávání. Oslovila jsem proto svého kolegu, pedagoga klavírní hry Richarda Pohla, který již několik let vyučuje hru na klavír na umělecké fakultě univerzity v Ťiou-ťiangu v čínské provincii Ťiang-si.

Distanční výuka je nyní jediný způsob, jak být u nás v kontaktu s žáky. Jaké s ní máš zkušenosti?

Zkušenosti mám ze svého současného působení v Číně. V minulosti jsem občas dával některým žákům hodiny online, také jsem pořádal online koncert spolu se svou manželkou a ve spolupráci s čínským zastoupením klavírní značky PETROF – AKORD online masterclass a přednášku. Nyní v době světové pandemie také vyučuji online všechny své současné žáky, včetně těch, co u mě studují na univerzitě.

Jak tato výuka prakticky probíhá?

Prakticky probíhá prostřednictvím webových a mobilních aplikací v reálném čase. Studenti jsou připojeni na internet a společně komunikujeme pomocí těchto aplikací.

Jak řešíš se studenty kvalitu nahrávek?

Kvalita je základní problém při tomto způsobu výuky. Podílí se na tom jednak kvalita připojení, tak kvalita využívaných zařízení. Se studenty se toto řeší individuálně, dle jejich finančních možností. V současnosti sám nemám ideální podmínky, doufám, že si je budu moci zařídit v rámci pořízení bytu s vyhrazenou místností pro multimediální výukové studio.

Co všechno pedagog a student potřebuje, aby byla výuka na co nejvyšší úrovni?

Kvalitní pedagog s nadaným a pilným studentem potřebuje už jen kvalitní technické zázemí. Internetové připojení s co nejvyšší rychlostí, pokud možno připojené napřímo drátovým kabelem, který zajišťuje stabilitu (při online hodině naživo to může být oproti bezdrátovému připojení znatelný rozdíl). Dále kvalitní zdroj zvuku, který je v hudbě nejdůležitější. Ideálně by oba (pedagog i student) měli mít počítač s kvalitním mikrofonem (jako např. USB mikrofon studiové kvality). Obraz může obstarat vestavěná kamera (All-in-one PC nebo Mac, notebook), webkamera či chytrý mobilní telefon. Poslední dva zdroje obrazu mají výhodu, že se dají pohodlně umístit do vhodného úhlu a během hodiny dokonce i úhel zobrazení flexibilně měnit. Pokud používáme mobilní zařízení (jako iPad či tablet se systémem Android), existují i možnost připojit externí mikrofon, např. prostřednictvím speciální redukce. Odborníci na tento typ výuky považují za nejkvalitnější technické zázemí kombinaci počítače Mac (Apple) s vhodně umístěnou externí webkamerou a špičkovým USB mikrofonem jako např. Blue Yeti s vysokorychlostním připojením prostřednictvím ethernetového kabelu (tedy přímo napojeného do ADSL modemu, apod.). Samozřejmě se to očekává na obou stranách – tedy u pedagoga i žáka. Pokud se jedná o frontální výuku (třeba přednáškový recitál), tak stačí vysoká kvalita na jedné straně, tj. té pedagogově.

Co nového se pedagog musí naučit a co se očekává od studenta při distanční výuce?

Pedagog se musí naučit používat nové technologie, tedy počítač (Windows PC nebo Apple Mac), chytrý telefon, a také software, především komunikační (Skype), ale někdy též software pro zpracování zvuku (např. Audacity, nebo profesionální program typu Cubase), notační program (např.

MuseScore, nebo profesionální program typu Sibelius - tyto notační programy umožňují například velmi praktickou výuku hudební teorie spolu se základy transpozice, úpravy doprovodu či melodie a tedy i základů improvizace a skladby) a software pro zpracování textů a prezentací (LibreOffice Writer a LibreOffice Impress, nebo profesionální programy typu MS Word a MS PowerPoint). Pro předem nahrávaná výuková videa se také hodí ovládat software pro práci s videem, jako např. Movie Studio, Vegas Pro nebo Adobe Premiere. Velmi užitečný je software na čtení digitálních not (PDF) - pro Apple (iPad, iPhone) je to ForScore a pro Android nebo Windows 10 je to MobileSheetPro Music. Tyto programy umožňují také psaní poznámek do not (a jejich následné sdílení se studentem) a lze je použít i na koncertě třeba při komorní hře a doprovodu. Já nyní na koncertech vystupuji téměř vždy jen s tabletem, tištěné noty už skoro vůbec nevyužívám a ve výuce jakbysmet.

Pokud pedagog a student mají problémy s posíláním videosouborů, protože jsou příliš veliké, lze použít software na jejich zmenšení. Buďto nějaký editační program jako Movie Studio, nebo specializovaný program na převod formátů jako např. FormatFactory (nejsem si jistý, je-li i v češtině), jehož výhodou je že podporuje snad všechny formáty (někdy může být problém i s tím, že nemáme nainstalovaný kodek na přehrávání - na to je dobré nainstalovat nějaký kodekový balíček, třeba K-Lite MegaCodec (instalace v angličtině, ale více méně stačí "odklikat"). Někdy musíme třeba změnit formát, pokud to chceme přehrát v televizi nebo na nějakém DVD přehrávači. Ale je třeba si dávat pozor, aby to příliš nezkreslilo kvalitu zvuku (to lze v těch programech nastavit).

Jaké výhody má tento způsob výuky?

Hlavní výhodou online učení je možnost volné organizace práce pedagoga i studenta a flexibilita z toho vyplývající. Samozřejmě je to omezené dalšími okolnostmi (pokud oba bydlí v bytě, tak samozřejmě nemohou být u klavíru kdykoliv, jelikož by rušili sousedy či spolubydlící, atd. – to ovšem může být jinak, pokud oba užívají digitální nástroj se sluchátky či headsetem). Jinými slovy – pokud se na tom domluví, tak mohou mít třeba obden půlhodinovou lekci i třikrát týdně. A student může posílat pedagogovi denně výstupy ze svého cvičení, či dokonce na něj může pedagog i občas během cvičení dohlížet. Couperinův sen o tom, že bychom cvičili vždy jedině se studentem společně, se může přiblížit realitě. Lze tak i minimalizovat to, že student necvičí vůbec nebo jen hodinu den před lekcí. Jinou výhodou je to, že tímto způsobem můžeme studovat i u pedagogů, kteří se nacházejí velmi daleko (např. se zúčastnit masterclassu či konference z USA, Čína, či odkudkoliv). Pokud je pedagog na služební cestě v zahraničí, může takto částečně kompenzovat svou nepřítomnost.

Řešíte nějaká úskalí? (něco nefunguje, nejde, a jak to vyřešíte?)

Řešíme neustále, jednak technické problémy, které se obvykle řeší restartováním systému (časové ztráty kompenzujeme, což díky flexibilitě online hodin většinou neznamena žádný velký problém). Kvalitu zvuku řešíme individuálně, bohužel je zde někdy i problém, že student nemá kvalitní nástroj, neboť během oslav čínského roku je třeba u prarodičů (kteří mohou bydlet na druhém konci Číny – vzdálenost větší než mezi Londýnem a Moskvou, atd.).

Jaký způsob učení se nejvíce osvědčil Tobě?

Nejvíce se mi osvědčila kombinace hodin naživo dvakrát týdně s každodenní revizí (posílání nahrávek a komentářů navzájem) a občasným doplňkem v podobě videokonference s více žáky. Občas také vyrábím prezentace ve formátu PowerPoint, kde jim graficky shrnuji zásadní informace z lekcí.

S jak starými studenty pracuješ?

Nejmladší je devět let, nejstarším je dvacet dva let.

Do jaké míry a na jak dlouho může distanční výuka nahradit běžnou kontaktní výuku?

Podle mého názoru by měla být online výuka vždy jen doplňkem standardní výuky. V minulém roce jsem byl hostem na mezinárodní hudebně pedagogické konferenci ve Wen-čou, kde prezident asociace amerických pedagogů profesor Scott McBride Smith vyjádřil názor, že online výuka je budoucností a dokonce i současností výuky v USA. Je třeba si však uvědomit, že tam je to dané specifickou demografickou situací, kdy kvalitní (a někdy dokonce jediný) klavírní pedagog může být vzdálený desítky i stovky kilometrů. V ČR s jejím unikátním systémem hudebních škol (možná největší hustota hudebních škol na světě) je toto nesmysl, soukromá výuka všeobecně u nás nebude nikdy příliš rozšířena. Online výuka s použitím kvalitních technologií může být dobrým doplňkem výuky a především zajímavým řešením revize domácí práce, apod., ale nikdy ji podle mého nemůže nahradit. Doufejme tedy všichni, že tato pandemie brzy přejde!

Mohl bys nám doporučit nějaké aplikace, techniku nebo pomůcky, které by distanční výuku podpořily nebo zkvalitnily?

Bohužel mám zkušenosti jen s čínskými aplikacemi a výukovými platformami, které jsou mimo Čínu nedostupné a hlavně nepoužitelné (vyžadují znalost psané čínštiny). Nicméně odborníci používají pro standardní výuku naživo Skype, který je multiplatformový, takže se takto mohou spojit lidé využívající mobil, Windows PC (nebo i Linux), Mac, tablet, cokoliv. Co se techniky týče, tam je problém s tím, že veškeré kvalitnější nástroje jsou docela drahé. Například se doporučuje mít na obou stranách zařízení od Applu (iMac). Ještě důležitější je kvalitní mikrofon. Kvalitní USB mikrofony jsou však docela drahé. Za nejvhodnější se obvykle považuje Blue Yeti, případně o něco horší a levnější Blue Snowball. Na našich eshopech jsem si všiml i jiných, levnějších USB mikrofonů. Případně lze také využít kombinace externí zvukové karty a kvalitního klasického mikrofonu, ale to je také dosti drahé (pokud někdo má novější externí nahrávací zařízení jako Zoom H6, tak tato zařízení mohou být nakonfigurovaná jako externí zvuková karta, ale to už vyžaduje někoho dosti technicky a kyberneticky erudovaného, běžný pedagog si toto stěžejí nastaví). V případě, že používáme mobil nebo externí webkameru, tak je dobré mít nějaký držák, na který je umístíme. Bohužel např. držáky pro mobily a tablety s volně nastavitelným ramenem jsou podle mého zjištění dostupné jen v Číně. Já mám např. na svém pianinu těch držáků několik a mohu tak lehce střídat úhly, případně dokonce přednahrávat výuková videa ze tří různých úhlů.

Jak studenty motivovat ke cvičení, když nemají možnost vystupovat na koncertech a nejsou v bližším kontaktu se svým pedagogem?

Tak kromě toho, že online výuka umožňuje jejich cvičení pravidelně kontrolovat, je možné jim zařídit i online vystoupení. V Číně jsem zažil i online klavírní soutěže. V naší univerzitní výukové platformě studenti musí pravidelně nahrávat na video svou domácí práci a své výkony navzájem hodnotit. Také běžně „hospitujeme“ online u kolegů a sdílíme výkony svých studentů, které jsou dále komisně hodnoceny (formou slovní i bodovou).

Je ještě něco důležitého, na co bych se měla zeptat?

Myslím, že toho bylo dost pro všechny. V budoucnu se rád podělím i o své další zkušenosti z působení v Číně. Událo se toho za těch pár let docela mnoho! Přeji všem hodně zábavy při online výuce a hlavně přeji všem pevné zdraví a nezdolnou imunitu!

MgA. Richard Pohl, Ph.D.

pozn. redakce: MgA. Richard Pohl, Ph.D. je český klavírista a pedagog. Je absolventem Státní konzervatoře v Brně (prof. E. Horáková) a JAMU v Brně (prof. Z. Hnát, prof. A. Vlasáková, prof. J. Jiraský). Byl jmenován prezidentem mezinárodního sdružení World Piano Teachers Association WPTA China – Jiangxi, nyní je ve funkci Director of the China-Europe Exchange Programs. Věnuje se propagaci české hudby v Číně, kde pořádá klavírní recitály, komorní koncerty, přednášky a mistrovské kurzy. Více informací najdete na stránkách: <http://richardpohl.net/cs/richard-pohl-klavirista>